

ANNA NADOLSKA

MUZEUM OKRĘGOWE IM. LEONA WYCZÓLKOWSKIEGO W BYDGOSZCZY
ORCID 0000-0002-4063-7431

Ogólnopolska konferencja naukowa „Bydgostiana. Miasto i ludzie” (Bydgoszcz, 4–5 listopada 2021 r.) – sprawozdanie

W dniach 4–5 listopada 2021 roku odbyła się Ogólnopolska konferencja naukowa pn. „Bydgostiana. Miasto i ludzie”, którą zorganizowała Pracownia Historii Bydgoszczy i Regionu Muzeum Okręgowego im. Leona Wyczółkowskiego w Bydgoszczy¹. Udało się pozyskać także kilku partnerów, do których należeli: Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy, Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. dr. Witolda Bełzy w Bydgoszczy, Miejski Ośrodek Edukacji Nauczycieli w Bydgoszczy i Szlak Wody, Przemysłu i Rzemiosła TeH2O. Wydarzenie naukowe zostało przygotowane w ramach obchodów 100-lecia powstania bydgoskiego muzeum.

Nasza placówka muzealna pragnie co roku organizować interdyscyplinarną konferencję, której tematyka oscylować będzie wokół historii i kultury Bydgoszczy oraz innych, także współczesnych problemów naszego miasta, takich jak polityka, gospodarka, turystyka itp. Muzeum chce stworzyć stałe miejsce spotkań, dialogu dla naukowców, pracowników instytucji kultury, działaczy społecznych, nauczycieli i wszystkich miłośników Bydgoszczy, którzy badają historię oraz różne dziedziny życia naszego miasta. Do udziału w konferencji instytucja zaprasza zatem nie tylko bydgoszczan, ale także osoby naukowo zajmujące się

¹ J. Tota, „Bydgostiana” <https://expressbydgoski.pl/bydgostiana-jak-spotkanie-milosnikow-bydgoszczy-w-muzeum-okregowym/ar/c13-15874895>, [dostęp: 29.05.2022]; *Bydgostiana – cykl konferencji*, [dostępny: *jak spotkanie miłośników Bydgoszczy w Muzeum Okręgowym*, <https://muzeum.bydgoszcz.pl/konferencja-bydgostiana-historia-i-wspolczesnosc/>], [dostęp: 20.11.2022].

problematyką bydgoską z innych ośrodków w całym kraju. Sesja umożliwi badaczom przedstawienie wyników swoich dociekań naukowych szerszej publiczności, wymianę wiedzy i doświadczeń oraz stanie się impulsem do poszerzenia i pogłębiania wiedzy z zakresu Bydgoszczy czy też przyczyni się do znalezienia nowych obszarów badawczych w tym zakresie. Zamiarem muzeum jest konsolidacja osób zainteresowanych tematyką bydgoską i nawiązanie z nimi współpracy.

Organizatorowi zależy na tym, aby konferencja spełniała także cel edukacyjno-popularyzatorski, aby umacniała tożsamość regionalną bydgoszczan. Muzeum chce dotrzeć do jak najszerszej grupy odbiorców w różnym wieku, szczególnie do młodzieży, ludzi dorosłych i seniorów. Grupą docelową są także osoby przyjezdne, które dzięki sesji mają szansę zainteresować się Bydgoszczą. Nasza instytucja pragnie, aby konferencja z roku na rok rozwijała się, przyciągała coraz większą rzeszę naukowców, badaczy zagadnień bydgoskich, a także miała stałych jak i nowych odbiorców.

W marcu 2021 roku w ramach Działu Historii Muzeum Okręgowego wydzielona została Pracownia Historii Bydgoszczy i Regionu. Dział Historii od samego początku zajmował się dziejami miasta i gromadził bydgoskie zabytki, tzw. bydgostianę. Jednak teraz, kiedy powołano do życia osobną pracownię poświęconą historii Bydgoszczy, muzeum czuje się zobligowane do podejmowania jeszcze większych wysiłków, starań na rzecz miasta, w tym wysiłków wystawienniczych czy edukacyjnych, ale także badawczych, naukowych. Dlatego właśnie w zaciśniętej pracy zrodził się pomysł zorganizowania konferencji w całości poświęconej Bydgoszczy, jej historii i współczesnym problemom, konferencji dla bydgoszczan o dawnych i dzisiejszych mieszkańcach Bydgoszczy. Bydgoszcz jest miastem z ogromnym potencjałem intelektualnym i twórczym – warto o tym pamiętać i jak najwięcej o tym mówić i pisać.

Tytuł sesji nasunął się sam, ponieważ muzeum przechowuje i gromadzi bydgoskie przedmioty, dokumenty, fotografie, prace plastyczne, czyli tzw. bydgostianę. W przypadku konferencji sformułowanie bydgostiana interpretowane jest szerzej, jako wszystko, co bydgoskie, wszystko, co dotyczy Bydgoszczy.

Podczas pierwszej odsłony konferencji naukowej „Bydgostiana. Miasto i ludzie” pochyłono się nad zagadnieniami dotyczącymi przemysłu i ogólnie gospodarki Bydgoszczy, kultury, w tym teatru, literatury, sztuki i architektury, religii i sportu oraz II wojny światowej i działań wystawienniczo-edukacyjnych prowadzonych w Bydgoszczy. Tematyka wydarzenia oscylowała także wokół sylwetek kilku osób związanych z naszym miastem. Sesja trwająca dwa dni została podzielona na osiem tematycznych paneli i zgromadziła 26 uczestników, którzy reprezentowali następujące ośrodki naukowe, instytucje kultury, szkoły itd.: Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, Instytut Sztuki Polskiej Akademii Nauk, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytet Medyczny im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu, Uniwersytet Gdański, Wyższą Szkołę Gospodarki w Bydgoszczy, Collegium Medicum Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Muzeum Okręgowe im. Leona Wyczółkowskiego w Bydgoszczy, Muzeum Wojsk Lądowych w Bydgoszczy, Muzeum Fotografii w Bydgoszczy, Muzeum im. ks. dr. Władysława Łęgi w Grudziądzu, Muzeum Solca im. Księcia Przemysła w Solcu Kujawskim, Wojewódzką i Miejską Bibliotekę Publiczną im. dr. Witolda Bełzy w Bydgoszczy, II Liceum Ogólnokształcące im. Mikołaja Kopernika w Bydgoszczy, IX Liceum Ogólnokształcące im. Tadeusza Nowakowskiego z Oddziałami Dwujęzycznymi w Bydgoszczy, Szkołę Podstawową im. Jana Pawła II w Łochowie oraz Pracownię Archeologiczną Imladris.

Pierwszego dnia sesji obrady otworzył dyrektor Muzeum Okręgowego dr Wacław Kuczma, a słowo wstępne wygłosił prof. dr hab. Albert Kotowski (przewodniczący Rady Programowej konferencji). Następnie wystąpiło 13 prelegentów. W pierwszym panelu podjęli oni tematy związane z gospodarką w Bydgoszczy. Dr Marek Chamot, prof. WSG przybliżył dziedzictwo przemysłowe Bydgoszczy w okresie międzywojennym. Dr hab. Wojciech Ślusarczyk opowiedział o Zdzisławie Rybickim, lokalnym aptekarzu i działaczu społecznym, a Martyna Sydorów o transporcie i jego wpływie na jakość życia społeczności naszego miasta. W trakcie dwóch kolejnych paneli poruszono kwestie związane z tutejszym życiem naukowo-kulturalnym i sportem. Sylwetkę Ludwika Dybizbańskiego, aktora i dyrektora bydgoskiego Teatru Miejskiego,

przedstawił dr Krzysztof Prętki, a niezwykle dary mieszkańców miasta dla bydgoskiej ksiąźnicy dr Joanna Matyasik. Jolanta Szałkowska-Łoś zaprezentowała wystąpienie dotyczące XIX-wiecznych pionierów archeologii urodzonych w Bydgoszczy. W dalszej kolejności można było wysłuchać dwóch referatów Anny Nadolskiej na temat życia i działalności bydgoskiej etnografki Zofii Baranowskiej-Malewskiej (1890–1955) oraz tłumaczki i pisarki Wiktorii Gentil-Tippenhauer (1863–1946?), która do miasta nad Brdą przybyła z tropikalnej wyspy Haiti. Sportowe kontakty bydgosko-soleckie w okresie międzywojennym omówił Rafał Kubiak, a kwestię ogłoszeń drobnych w „Dzienniku Bydgoskim” w II RP dr Monika Opióła-Cegielka. W panelu ostatnim tego dnia, dotyczącym życia religijnego w mieście nad Brdą, multimedialną biografię błogosławionego ks. Stefana Wincentego Frelichowskiego i jego związku z Bydgoszczą przedstawił dr Robert Zadura. O represjach wobec Niższego Seminarium Zgromadzenia Ducha Świętego w Bydgoszczy w latach 1945–1961 mówił Piotr Książnikiewicz, a o obliczach kultu bydgoskiego wizerunku Matki Bożej Pięknej Miłości Łukasz Ciemiński.

W drugim dniu obrad były poruszane tematy z zakresu Bydgoszczy i jej mieszkańców w czasie okupacji niemieckiej, lokalnego sportu i kultury oraz aktualnie realizowanych projektów archeologicznych, wystawienniczych i edukacyjnych. W sumie wystąpiło 13 prelegentów. Wątki drugowojenne omawiane w pierwszym panelu podjęli Kamil Ściesiński w wystąpieniu dotyczącym Bydgoszczy w wojennym obiektywie 1939–1945 oraz dr Justyna Biernat, która przedstawiła miasto nad Brdą jako *locus amoenus* w listach z tomaszowskiego getta. Natomiast o 2. Korpusie Kawalerii Gwardii w bitwie o Bydgoszcz w 1945 roku referował dr hab. Łukasz M. Nadolski. Drugi panel reprezentowali prof. zw. dr hab. Włodzimierz Jastrzębski, który nakreślił migawki z dziejów bydgoskiego sportu, oraz Gizela Chmielewska. Ta ostatnia opowiedziała o życiu i działalności Edwarda Woyniłłowicza, uchodźcy z ziem wschodnich dawnej Rzeczypospolitej i jego cennym gabinecie (będącym obecnie w zbiorach bydgoskiego Muzeum Okręgowego). Z kolei wyniki badań archeologicznych w miejscu budowy Teatru Kameralnego przy ul. Grodzkiej/Przy Zamczysku przedstawił Robert Grochowski. Problematykę kulturalno-artystyczną podjętą w trzecim panelu rozpoczął referat

Barbary Chojnackiej pt. „Roman Skręt (1888–1940) – rzeźbiarz i snycerz. Pomiędzy sztuką a rzemiosłem”. Dokonania architekta Alfonsa Licznarskiego (1902–1976) omówił dr Jakub Kujawa, a architekta Tadeusza Czerniawskiego – projektanta bydgoskich „źle urodzonych”, dr Iwona Jastrzębska-Puzowska. Ewa Żukowska-Ciecierska przybliżyła zagadnienie topografii Bydgoszczy w twórczości Tadeusza Nowakowskiego. W ostatnim panelu projekt wystawienniczy „Przepis na Bydgoszcz – w poszukiwaniu kulinarnej tożsamości miasta” przedstawiła Anna K. Jędrzejewska, a potrzebę edukacji wizualnej poprzez fotografię postulował Marek Noniewicz. Na koniec Przemysław Fryza zaprezentował referat pt. „II Liceum Ogólnokształcące im. Mikołaja Kopernika w Bydgoszczy w przeddzień jubileuszu stulecia szkoły”.

W trakcie konferencji uczestnicy i zgromadzeni słuchacze mieli okazję zwiedzić zrewitalizowany gmach muzeum przy ul. Gdańskiej 4 i wziąć udział w oprowadzaniu kuratorskim po wystawie czasowej „Bydgoszcz nie tylko pieniądzem stała” w budynku przy ul. Mennica 2.

Obrady zgromadziły dużą rzeszę odbiorców, głównie miłośników historii Bydgoszczy. Oprócz wystąpień, publiczność mogła wysłuchać ciekawej dyskusji, a także zabrać w niej głos. Postulat upowszechniania wiedzy o mieście został spełniony również za sprawą transmisji „na żywo”, którą można było oglądać w Internecie. Streaming zapewnił jeden z partnerów spotkania naukowego – Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy². Dodatkowo czynni i bierni uczestnicy sesji oraz wszyscy ludzie pasjonujący się problematyką bydgoską zostali zaproszeni do wzięcia udziału w drugiej odsłonie konferencji pn. „Bydgosztiana. Historia i współczesność”, którą Muzeum Okręgowe zaplanowało na 10–11 czerwca 2022 roku.

Dzięki przedstawionemu tu wydarzeniu naukowemu zostało poruszonych wiele interesujących, dotąd nieznanych wątków w dziejach miasta, a te, które już kiedyś poddano badaniu, rozszerzono i uzupełniono. Pojawiły się także tematy traktujące o zagadnieniach czy tendencjach panujących obecnie w mieście nad Brdą. Ponadto udało się wytyczyć

² Konferencja „Bydgosztiana. Miasto i ludzie”, [online], [dostępny: <https://www.youtube.com/watch?v=G1hBCJs-e5g>], [dostęp: 29.05.2022].

nowe obszary badawcze. Konferencja stała się pretekstem do podjęcia jeszcze większego wysiłku badawczego problematyki oscylującej wokół Bydgoszczy i jej mieszkańców, a także miejscem spotkania, gdzie możliwy jest dialog różnych środowisk: naukowego, społecznego i kulturalnego, także spoza miasta. Pokłosem sesji będzie recenzowana publikacja w formie e-book.

Netografia

Bydgosztiana – cykl konferencji, [dostępny: <https://muzeum.bydgoszcz.pl/konferencja-bydgosztiana-historia-i-wspolczesnosc/>], [dostęp: 20.11.2022]

Justyna Tota, „*Bydgosztiana*” jak spotkanie miłośników Bydgoszczy w Muzeum Okręgowym, [online], [dostępny: <https://expressbydgoski.pl/bydgosztiana-jak-spotkanie-milosnikow-bydgoszczy-w-muzeum-okregowym/ar/c13-15874895>], [dostęp: 29.05.2022]

Konferencja „*Bydgosztiana. Miasto i ludzie*”, [online], [dostępny: <https://www.youtube.com/watch?v=G1hBCJs-e5g>], [dostęp: 29.05.2022]